اوروج

محرری
محمد عبیدالله

فیئاتی
بش غروشدر

محل توزیعی سودی کتبخانه‌سی
استانبول
وطن مطبعه‌سی
رمضان
۱۳۴۳

بر قاچ سوز

بر وقتلر (معارف) اسمیله استانبولده چیقمقده بولنان بر رساله‌ٔ موقوته‌ده تا اوچ یوز یدی سنه‌سنده (رمضان) عنوانیله نشر اولنان برمقاله‌می فکرمه اهمیت ویرن ویازدقلرمدن خوشلانان بر طاقم احبامك طلب و اخطاری اوزرینه رمضان مناسبتیله بودفعه‌ده رساله صورتنده ایشته نشرایدیورم. وبونك، ویردیکی وسیله‌دن بالاستفاده شو بر قاچ سوزی او مقاله‌یه مقدمه صورتنده علاوه ایدیورم . ۳۰۷ دن بوکونه قدر کچن اوتوز بش . اوتوز آلتی سنه‌لك بر زمان افکار وعادات خلقده پك بویوك تحوللر حصوله کتیردی .

زمان دینیلن مؤثر کیمك اوزرنده اجرای تأثیر ایتمه‌مش که بالذات بن اوتأثیردن خالی قاله‌یم . اکر ۳۰۷ سنه‌سندنبری بن یاشامقده وفکرمی استعمال واستخدام ایتمکده‌ایسه‌م کندیمك زمانك تأثیرندن خالی قاله‌جق براستثنا تشکیل ایتمکلکمه هیچ برسبب بولنه‌ماز . هم اویله بر استثنا تشکیل ایتمك انسانك لهنه دکل علیهنه چیقار . چونکه اوتوز بش سنه بر آدمك عینی فکری عینی حالده ، عینی صورتده طاشیمه‌سی او اوزون سنه‌لرك کاملاً غفلت ایچنده ، اویقوده ، بصیرتنك معطل بر حالده کچدیکنی کوسترر .

بعض کیمسه‌لری بعض کیمسه‌لر خفتله رنکسزلکله اتهام ایتمك ایچون (کوملك دکیشدیرر کبی فکر دکیشدیرر) دیرلر. اوت ، فکرینی طلب حقده استعمال ایتمه‌یوب‌ده منافع خسیسهٔ شخصیه اوغرنده زید و عمروك خاطری ایچون عینی مسأله عینی موضوع حقنده هر کون برباشقا فکر اظهار ایدن کیمسه‌لر وار . ایشته بونلر دنیاده هیچ فکر دکیشدیرمه‌ین آداملردر. چونکه بونلرك اصل فکرلری فکری طلب حقه دکل ، منفعت شخصیه‌یه آلت ایتمکدر . دیمك ایسترم که فکری طلب حقده قوللانان باشلرك حاللری زماندن اك زیاده متأثر اولان انسانلردر. چونکه حق وحقیقت برجوهردرکه هر رنکده تجلی ایتمك قابلیت علویه‌سنده‌در . الوان ایسه زمانك ایچنده احوال جو ایله متأثر وارباب نظره هر کون باشقه بر رونق ، باشقه بر شعشعه ایله منعکسدر .

بن بو سوزلرله عجبا اوروج حقنده‌کی فکرم دکیشدی‌ده اونی سویله‌مك ایچون بر زمینمی حاضرلایورم ؟ عجبا اوروجك فائده‌سز بر یورغونلق اولدیغنه‌می قائل اولدم ؟

خایر، اویله دکل . بالعکس خاصةً اوروجك وعلی‌العموم فرائض دینیه‌نك انسانلره واجب الاتباع ارکاندن اولدیغی حقنده‌کی اعتقادم قویلشدی . آنجق صورت اتبع حقنده واتباع ایتمه‌ینلره قارشی اولکی اطوار وافکارمده بویوك بر تبدل وار .

مثلا اوتوز بش سنه اول یازدیغم رمضان مقاله‌سنی بوکون یازمش اولسه‌یدم هر حالده مقاله‌نك اوچنجی جمله‌سنده‌کی

آلتی چیزکیلی (کافهٔ حقایقی انکار ایتمك غیرت جاهلانه‌سنده بولنان عقول سخیفه وقلوب قاسیه اصحابی ضلالت پیشه‌لر) کبی بر عباره‌یی یازمغه اوتانیردم . کذلك مقاله‌نك نهایتکی جمله‌سندن اولکی جمله‌نك ایکنجی فقره‌سنده‌کی (بو دقایقی درك ایتمیه‌رك قواعد اسلامیه‌یه معترض کچینمك ایسته‌ین بلها ایسه انسانیتی بهیمیت منزله‌سندن تماشا ایدن بی ادراکلردرکه آنلرله مباحثه ومجادله‌درکه سنه تنزلدن اصحاب عرفانك رتبهٔ ادراکی چوق عالیدر . آنلری کندی بهیمیتلرینه ترك ایدرك بز مقتضای انسانیت اوزره حرکت ایده‌لم وانسان اولمغه چالیشالم) عباره‌لرینی یازمغی هیچ دوغرو بولمازدم . چونکه دوشونوردم کوروردم که اوروجی استخفاف ایدنلر اونی حق کوروب‌ده اونکله استهزا ایدرك باطلی التزام ایدییورلر دکل ، بالعکس اوروج طوتمغی باطل کورویورلرده او باطله دوشمکدن قاچیورلر . او حالده بوکون بن اونلری نه کندم قدر طالب حق بولیورم. بن اکرحقیقةً حق وحقیقته سودازده کرچکجی بر عاشق ایسه‌م بنم کبی طالب حق اولانلرله ناصل استهزا ایده‌بیلیرم ؟ اونلرله استهزا ایتمك بوکون بنم نظرمده کندیسنه عاشق اولدیغمی ادعا ایتدیکم حق ایله استهزا ایتمکدر . بن ایسه حق ایله استهزا ایتمکی کفر عد ایدرك اوندن اللهه صیغینیرم .

بو مستهزیلر حقلیمی ؟ خایر ، استغفرالله ! حقسز . فقط کندیلرنجه کندیلرینی حقلی بزی حقسز کورویورلر . کندیسنی حقلی کورن طالب حقدر . بن اونکله استهزا ایده‌مم.

حق تعدد ایدرمی ؟ خایر ، ایتمز. فقط اوجوهر لاهوتی ، قابلیتنده‌کی علویته بناءً هر نظره باشقه بر رنکده‌تجلی ایدر. انظار ایسه اشخاصك عددی قدر چوق و باشقه باشقه‌در. شو حالده نتیجه :

بن اوروجی حق بیلیرم . حتی حق اولدیغنه یقینم واردر. بونکله برابر اوروجك علیهنده بولنانلره باطل طالبلری دیه‌مم. خصوصیله :

افغیر دین‌الله یبغون . وله اسلم من فی‌السموات والارض طوعاً و کرها و الیه ترجعون

آیت کریمه‌سنی اوقودقدن صکره !

• • •

اوروج مسلمانلره هجرتك ایکنجی سنه‌سنده ترجمه‌سی آتیده‌کی آیات ایله فرض اولدی .

« مسلمانلر ! مناهیدن اجتناب‌کزه وسیله اوله‌بیلمسی احتمالیله سزك اوزرکزه‌ده سزدن اولکی امتلره اولدیغی کبی فرض اولان اوروج صاییلی کونلردر . ایچکزده خسته اولانلرکز، یولجیلقده بولنانلرکز او کونلری باشقه آیلرك کونلریله تبدیل ایده‌بیله‌جکلری کبی طاقتی اولدیغی حالده طوتمایانلر اونك یرینه کونده‌بر کشینك قارنی طویوره‌جق فدیه ویرسینلر . زیاده کشیلرك قارنی طویورمق دها اییدر . هله بیلسه‌کز اوروجی طوتمق سزك ایچون دها خیرلیدر . اوروج حق ایله باطلی آییران وانسانلره دوغرویولی کوسترن قرآنك کوکدن ایندیکی رمضان آیی طوتولور . کم سزدن هلال :بهری کورورسه اوروجی

طوتسون . رمضانده مرض وسفره مبتلا اولانلر باشقه آیلرك کونلریله دکیشدیرسینلر . الله سزه قولایلق کوسترمك ایستر کوجلك ویرمك ایسته‌مز . تا که‌بوصورتله کوجلك چکمه‌دن صاییلی کونلری طولدیره‌بیله‌سکز . وهدایت یوزندن اللهك بویوکلکنی کوره‌سکز وبلکه‌بویولده‌نعمتلرینه‌شکرایده‌سکز. »

ایشته اوروجك مسلمانلره فرض‌اولدیغنی اخبارایدن سلسلهٔ آیات بونلردر . بوآیاتده‌صریحاً بیان اولنمشدرکه، انسان‌اوزرنده حق‌اللهی یااوروج طوته‌رق اوده‌یه‌جك یاخود قدرتی اولدیغی حالده‌اوروج‌طوتمازسه‌هر کونك‌اوروجی‌ایچون بر آدمه، کندیسی یکرمی‌درت‌ساعت اداره ایده‌جك یمك ویره‌رك‌اوده‌یه‌جکدر. اعتقاد وایمانی درست برآدم نیت ایتدیکی اوروجی کندی نیتی واللهك امرینی استخفافاً بوزارسه اونك‌اوزرینه کفارت لازم‌کلیر . بو کفارت‌ده‌رمضاندن صوکره آلتمش کون فاصله‌سز اوروج طوتمقدر . اکر بونی یاپامازسه ینه اوروج یرینه فدیه‌یی یاپار . یعنی آلتمش کیشینك قارنی طویورور . ایشته بوده دلالت ایدرکه بر کیشینك قارنی طویورمق انسانك اوزرندن رمضانك اوروج بورجنی اوده‌ر . آرتق بونك اوزرینه باشقه دورلو سوز سویلمك وخلقك بو مساعده‌دن استفاده‌سنه مانع اولمق قرآنك بزه کوستردیکندن زیاده مسلمان اولمغه چالیشمق دیمکدرکه‌بوممکن‌اولمادیغی‌ایچون عبثدر.

هانکی مفسر ، هانکی مجتهد ، هانکی امام وهانکی خواجه نه‌دیرسه دیسین ، حق بودر . بونی‌قبول‌ایتمه‌مك عناد، وهمه مغلوبیت ، عقل وادراکه عدم اعتماددر .

...

اوروج شرعاً کوندوز اعتبار اولنان زمان ایچنده یمکدن، ایچمکدن وهرنه صورتله وکیمکله اولورسه اولسون، شهوتنك ایسته‌دیکنی یاپمقدن صاقینمق کسیلمکدر .

شرعاً کوندوز فجر صادقدن یعنی طاك یرینك آغارمه‌سندن کونشك باطدیغی دقیقه‌یه‌قدر اولان زماندر .

بو زمانده یوقاری‌ده صایدیغمز شیلردن صبرایدوب یاپمایان اوروجلیدر . بو زمانی کچیردکدن صوکره بوتون کیجه ینه حریتی النده‌در . هر شی اوکا مباحدر .

اوروجدن اك بویوك مقصد انسانی نفسه حاکم قیلمق، اراده‌سنی النه ویرمك، انسانی نفسه اسارتدن قورتارمق، حریته چیقارمقدر .

کم نه دیرسه دیسین ؛ انسان، نفسی اماره دینیلن برجانورك الـنده اسارت مطلقه ایله اسیردر . انسان کندنی بو اسارتدن قورتارمادقجه حر اولاماز . حر اولمایان کیمسه‌نك احوال وحرکاتنده نه موازنت بولنور، نه حکمت، نه‌ده مقصد . بو اسارت انسانه عمای قلب کتیرر . بصیرتی باغلار . ادراکنی هپ ترسنه قوللانیر . انسان بو اسارت ایچنده باطلی حق کورور، ضلالتی هدایت ظن ایدر .

او نه منحوس بر ضلالتدرکه انسان نفسنك ایستدیکنی یاپمغی حریت ظن ایتسین . بو ظنون ایچنده یویان اولان هوا پرستاندرکه کبره عزت نفس نامی ویررلر . تواضع ومحویتی ذلت ظن ایدرلر . عفو واغماضی عجز کوررلر .

بونلرك نظرنده عبادت معناسز بر وهمه‌مغلوبیت، هله اوروج نفسی هلاك ایتمك عد اولنور.

صیرتی مبتلا اولدیغی بو غلطات رؤیتدن قورتارمق انجق بر مراقبهٔ نفس ایله ممکندر . عبادت ایشته بو مراقبه‌در . اوروج تربیهٔ نفس ایچون عباداتك اك مؤثریدر . انسان حریتنی آلسه آلسه انجق اوروجله آله‌بیلیر . چونکه تضییق جسمه‌در و بناءً علیه قطعی التأثیردر .

شو قوبوق صاپیق بر قاچ سوز وقرق سنه‌لك کهنه بر مقاله ایچون بویله بر رسالهٔ مخصوصه نشر ایتمك دکرمیدی؟

بیلمم . بن هیچ او ادعاده بولنمادم . ایسته‌ینلر اولدی . بن یالکز موافقت ایتدم . بو رساله چیقدی . دکری وارمیدی یوقمیدی پك بیله‌میورم . اکر یوقدیسه بن اصحاب مطالعه‌نك حسن ظنلرینی سوء استعمال ایدرك هم وقتلرینی هم‌ده نقدلرینی غصب ایتمش اولیورم . او حالده بو عفو اولنور بر قصور دکل که عفو دیله‌یم . تضمینی‌ده غیر قابل . نه یاپمه‌لی بیلمم ؟

رمضان

یاران روزه دارانه

آمده شهر صیام مژدهٔ جانانه رسید
دست برادار از طعام مائدهٔ جانه رسید

ماه منور رمضان که شهر شریف نزول قرآندر ؛ هر کس ایچون – حالنه کوره – حقه حقیقته وسیلهٔ قرباندر .

متفقدان حقایق اولان ارباب عرفانك سرد وبیان ایتدکلری فوائد مادیه ومعنویه دن باشقه شارع حضرتلری صیامی تشریعده هر کسی اون بر آی ظرفنده دوچار اوله جغی غفلتدن ایقاظ حکمتنی ده ملاحظه ایله مشدر .

هر معتقدك وجداننه مراجعت ایدرم . کافهٔ حقایقی انکار ایتمك غیرت جاهلانه سنده بولنان عقول سخیفه وقلوب کاسبه اصحابی ضلالت پیشه لر استثنا اولندقدن صکره رمضاندن انبساط روحانی حاصل ایتمه مش بر مؤمن پاك اعتقاده تصادف ایدیله میه جکنی البته تسلیم ایدرلر .

او شهر ذیشرفه مخصوص برکاتدندر که رمضانده فرائض مکتوبه یی بالفعل ادا ایده مینلر بیله هیچ اولمازسه مناهیدن

مجتنب بولنورلر . حتی مغلوب نفس اماره اولان هوا پرستان بیله – مادام که معتقددرلر – هیچ اولمازسه کاه شدت قهر ذوالجلالی تفکرله هراسان وکاه وسعت رحمت واهب الآمالی تخطرله امیدوار غفران اولورلر . بو حالات قلبیه رمضانك غیری اولان زمانلره نسبتله معبوده بر تقرب دکلیدر ؟

قرب الله که بشر ایچون ملکیتك بهیمیته غلبه سیدر ؛ البته شوحسیات مقدسه ایله حصل اوله بیلیر ، هله تکالیف الهیه نك ایفاسندن لذتیاب اولان ارباب ذوق رمضان کبی ایامده عبادات وطاعاتده کی آهنك عمومیدن اوقدر صفای وجدانی حاصل ایدرلر که عادتا حالت استغراقه قدر واررلرده عوالم علویه نك نیجهٔ عجائب وغرائبنی تماشا ایدرلر . بر ذوق دها ! حضرت شارع صیام ایله هجر و وصلت اذواقنی ده حس ایتدیرمك آرزوسنده بولنمش اولسه کرکدر .

کوندوزلری هجر صیام ایله بیتاب ، آقشاملری وصلت افطار ایله متنعم اولمقده بویوك بر لذت اولدیغنی انکار اولنه جق شیمیدر ؟

اوروجك دوامی یعنی صیامك بر آی اولمایوب ده برقاچ آی امتدادی حالنده ایسه هر شیله ائتلاف شاننده اولان طبیعت بشریه نك بر لذت بوله مامسی و هر کیجه کی وصلتی تعقیب ایدن امساکك بر لذت متمادیه یه اشتیاقی تزیید وتشدید ایتمسی طبیعی اولدیغندن ختام ایام صیام بایرام اولمش ورمضانده ایکن تنیٔ عید وصال کتاخلق دکل بالعکس شارع طرفندن مستحسن کورلمشدر .

* * *

معلوم اوله كه اوروج امت محمده « اى اهل ايمان ! سزدن اولكى امتلره فرض اولنديغى كبى اوروج سزك اوزركزه ده فرض قيلندى. تاكه نفسكزى معاصيدن وقايه ايده بيله سكز .» معناسنه اولان سورهٔ بقره ده كى آيت جليلهٔ صيامك نزوليله فرض اولنمشدر .

اوروجك زمان فرضيتنده اختلاف اولنمش ايسه ده هر حالده تحويل قبله خصوصندن صكره اولديغى متفق عليهدر . بو بابده كى اختلافات تدقيق اولنورسه آكلاشيلير كه محل اختلاف فرضيت صيام رمضان دكل تحويل قبله مسأله سيدر . هله ماه صيامه (رمضان) تسميه سنك توجيهى حقنده (رمض) كلمه سنك ياقيق معناسنه اولديغنه وايلك فرض اولنان رمضانك دخى يازه تصادف ايتديكنه دائر اولان اقوال غير موجهدر . چونكه اقوال مذكوره قائل وناقللرى مسلمات تاريخيه يى هيچ نظر دقته آلامشلر وبو خصوصده كى غفلتلريله نا قابل تأويل خطاده بولنمشلردر . هجرت نبويه نك شهور قمريه حسابيله شهر ربيع الاولده وقوع بولديغى وحساب شمسى ايله ده مدينهٔ منوره يه ورود پيغمبرينك ميزان بورجنه مصادف اولديغى قطعياً مسلمدر . صيام فرض اولنان ايلك رمضانك ايكنجى سنه سى رمضانى اولديغى ايسه اجماع علما ايله ثابتدر . بو حسابه نظراً صيام ايلك فرض اولنان رمضانك شباط نهايتلريله مارت ابتدالرينه كله جكى دور ودراز حسابانه حاجت مس ايتمكسزين تعين ايدر . مكهٔ مكرمه دن مدينهٔ منوره يه وقوع بولان هجرت نبويه نك

اون يدنجى آيى مصادف رجب شريف ايدى . اعلام محدثين واجلهٔ فن تفسير قولى اوزره شهر مذكورك اون بشنجى كونى حضرت رسول الثقلين افندمز اليوم مدينهٔ منوره ده زيارتكاه انام ومسجد قبلتين ناميله بنام اولان مسجد بنى سلمه ده اصحاب كراميله اوكله نمازينى ادا بويورمقده ايديلر . نمازك ايكنجى ركعتنده اولدقلرى حالده بر مقتضاى فرمان خدا كعبهٔ عليا قبله كاه اهل هدى اولدى .

سير نويس فخر رسالت منشئ صاحب شهرت ويسينك تحقيقنه كوره ذكر اولونان تحويل قبله كيفيتندن تمام بر آى صكره يعنى هجرتك اون سكزنجى آيى اولان شعبان شريفك اون بشنده صيام دخى فرض قيلينه رق ارباب توحيد وايمان غلبهٔ شهوات نفسانيه ووساوس شيطانيه يه قارشى حصن حصين رمضان ايله داخل امن وامان اولمشدر .

اوروجك فرض اولنديغى حقنده بالاده مألى نقل اولنان آيت كريمه صريحاً دلالت ايدر كه دين محمديدن اول طرف الهيدن انبياى عظام واسطه سيله امم سالفه يه كوندريلن اديانده دخى اوروج فرض ايدى .

نوع بشرك پدرك اعلاسى اولان نبى اولو العزم حضرت آدم صفى الله شريعتنده دخى اوروجك فرائضدن اولديغى متفق عليهدر .

اوروجك فوائد ماديه سنه واقف اولانلر تسليم ايدرلر كه طبيعت بهيميه سى ايجابيله انسانلر ملكيتله بهيميتى متوازن طوته بيلمك يعنى بهيميته مغلوب اولمامق ايچون هيچ بر زمانده اوروج ايله استعانه يه احتياجدن وارسته دكلدر .

تدقیق شرایع ایله متوغل اولانلر بیلیرلرکه حکیم نسقساز عالم ومربی امم اولان الله ذوالجلال حضرتلری قوام ودوام عالم ایچون تنظیم بویوردیغی قانون محکم مقتضاسنجه مثلا انسانلرك بر قسمنه بر زمانده احسان ایلدیکی شریعتی دیکر بر زمانده رفع و نسخ ایلەمشدر . جونکه شرایع الهیەنك حاوی اولدیغی احکام عموماً انسانلرك یاخود بر قومك بر زماندەکی احتیاجیله متناسب اولوب اقوام مرور دهور ایله کسب تربیه وصلاح ایتدکجه واحتیاجات انسانیەنك برقسمی زائل ونوع دیکری حادث اولدقجه شرایعكده تجددی حکمت بالغهٔ سبحانیه مقتضاسیدر . ایشته خلقت آدمدن پیغمبرمز آخر زمان پیغمبری حضرت محمد صلی الله علیه وسلم افندمزك بعثتنه دکین کلمش کچمش اولان طوائف بشریەنك بعضاً عمومنه بعضاً ده هر برینه طرف حقدن برچوق پیغمبرلر، مخصوص شریعتلر کوندرلمشدر. بوصورتله نوع انسان ظهور نور محمدی یەقدر ادوار فترتی بالا کمال تربیهٔ اولیەسنی آلمش وشو حاضرلق قابل اولدیغی هر نوع معارف ومعالیی حقیله قبول وتلقی ایچون کندیسنه استعداد تام ویرمش اولدیغی بر زمانده فخر رسل افندمز بیورلمشدرکه او درشهوار نبوت وزینتساز اورنك رسالت علیه افضل التحیات افندمزك خاتم الانبیا عنوان مفخرتیله معنون بولنمەسی وآخر زمانده بعث بیورلمش اولمسی بومعنایه عائد اولان دقایق نکاتدندر . اکا بناءً درکه شریعتی اکمل شرایع اولوب احکام محتویەسی دخی انسانلرك ماضیده ، حالده ، استقبالده هرصورتله احتیاجلرینی تسویه، هر بولده سعادتلرینی استحصال خصوصلرینه کافل وضامندر.

بو قضیه نزد اولی النهاده مسلمدر . جونکه شرایع سابقەنك اساسی الجا آت زمانیه اولدیغی حالده شریعت محمدیەنك مبناسی طبیعت بشریه وفطرت انسانیەدر . بناءً علیه تمسکیله مباهی اولدیغمز بو شریعت جلیلەنك الی یوم القیام دوامی جای نظر ومحل نزاع اولەماز. شوقدر وارکه زمان تشریعی اعتباریلەده اوروجده طبیعت بشریه اساس اولدیغندن اوروج فرض اولمادق هیچ بر شریعت اولمادیغی کبی انسانك بشریتی حسبیله بوندن بویله دخی اوروجدن استغناسی ممکن اولامایەجقدر . ایشته ائمهٔ اهل سنتك بشریت باقی اولدقجه انسانلردن تکالیفك ساقط اولەمایەجغی بیانده اتفاقلری بودقیقەیه مبنیدر . جونکه انسان اکل شرب ایله جسمانیتی تقویەیه زیادەاعتنا ایتدکجه طبیعت بهیمیه کسب شدت ایلەیەرك استیفای حظوظات وشهوات نفسانیەیه انهماك تزاید ایدر ووجوده کسل وبطالت عارض اولور بو اعتیادك سوء تأثیریله قوای ذهنیەیه دخی فتور کلەرك عقل ادراك معالی واتصال حقیقتەرهیاب اولەماز. بوصورتله نوعده اصل اولان انسانیت اوج اعلای ملکیتدن حضیض سفلای بهیمیته تنزل ایلر .

پیشوایان عرفادن جناب سعدیٔ شیرازینك :

تهی از حکمتی بعلت آن
که پری از طعام تا بینی

قولی بو حکمتی مصور اولان اقوال حکمیەدندر .

أکول جهولدر . شکمی تخلیه قلبدەکی ینابیع حکمی تصفیه ایدر . کثرت أکل اقدم مولد انواع علل واسقامدر . صوم جسدی تصحیح ووجدانی تفرغ ایلر .

طوقلق غشاوۀ بصیرت ، آجلق منبه ادرا کدر . انسانك احتیاجات روحانیه‌سی ایسه احتیاجات جسمانیه‌سنه ـ هر عقله کوره ـ البته مقدمدر .

حکمای اخلاقه کوره انسان ایچون اڭ بویوك فضیلت عفتدر. قارن طوق اولورسه اعضای سائره‌نك آجیقه‌جغی وقارن آچ اولدیغی زمان اعضای وجودك طویه‌جغی طبیعی اولمغله افضل مزیات اولان عفتك خلوشکمله تحصیلنه چالیشیلمسی تأمین موفقیت ایچون اسلم طرقدر .

اخلاقیوندن هیچ بر فرد بولنمامشدرکه تهذیب اخلاق ایچون تقلیل طعام ایله ریاضت ایتمك لزومنه قائل اولماسون .

فن طب انسانك دائما بر طور معیشتده یاشامسنی تجویز ایتمه‌یور .

تنقل فلذات الهوی فی التنقل

قولنی قواعد صحتدن عد ایدییور . انسانلرك اطوار معیشتی ایسه صنوف مختلفه‌یه نظراً یا تاماً منتظم یاخود غیر منتظم اوله‌جغندن و رمضانده ایسه منتظم الاحوال اولانلرك اوقات اکل وشربی تبدل ایدرك انتظام اصلیه‌یه خلل کله‌جکی کبی احوالی غیر منتظم اولانلرك دخی یمك ایچمك زمانلری انتظام آلتنه کیره‌جکندن هر ایکی صنفك اوروجه طباً احتیاجی متحقق وشو احتیاج طبینك امر مقدس الهی ایله ایفاسندن فائده متضاعف اولیور . چونکه تدابیر صحیه‌نك تأثیرات حسنه اجرا ایلمه‌سنده حسن اعتقادك دخلی اولدیغی اطباجه بالتجربه قبول اولنان حقایقدندر .

آجلغی انسانه مضر کوره‌رك اوروجی استخفاف ایدنلره معلوم اولسونکه اسلامده نفسه ایقاع مضرت ممنوع وتکالیف الهیه استطاعتله مقید ومشروط اولوب اوروجدن صحت جهتیله ضرر کوره‌جکاره ترك صیام شرعاً لازم اولور . بو دقایقی درك ایتمیه‌رك قواعد اسلامیه‌یه معترض کچینمك ایسته‌ین بلها ایسه انسانیتی بهیمیت منزله‌سندن تماشا ایدن بی ادراکا درکه آنلرله مباحثه ومجادله درکه‌سنه تنزلدر . اصحاب عرفانك رتبۀ ادراکی چوق عالیدر . آنلری کندی بهیمیتلرینه ترك ایده‌رك بز مقتضای انسانیت اوزره حرکت ایتمکه وانسان اولمغه چالیشه‌لم .

شرف نعمت اسلام وخلوص اعتقاد وایمان ایله مشرف ومتنعم اولان روشندلانه معلومدرکه صوم عبادات ایچنده سیدقومدر . وبر منطوق حدیث قدسی صوم الله ایچوندر . چونکه شائبه ریادن بریدر . خلوصه اڭ زیاده مقارن اولان عبادت ریاسزاولمق حیثیتله اوروجدر دیمك اولور . بناءً علیه اوروج طوتانلر کرك بو نقطه‌یی وکرك اوروجك فوائدی حقنده سرد اولنان دقایقی نظر دقته آله‌رق آندن مادةً ومعنیً استفاده‌یه چالیشمه‌لی وچکیلن زحمتلرك ثمراتنی اقتطاف ایلمه‌لیدر .

طاشکندی ٢٣ مارت ١٣٠٧

حقوق عائله

تعدد زوجاتك جائز اولوب اولمايه جغى حقنده عبيدالله أفنديك قلمه آلديغى مقاله (حقوق عائله) عنوانيله رساله صورتنده نشر اولندى . اون غروش فياتله اسلام وعسكرى وخلق كتابخانه لريله سائر كتابجيلرده صاتلمقده در .